

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadásán
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Apponyi ellenségei.

Hogy az egyházpolitikai törvények mellett és ellen való harc mennyire megbontotta a nemzet lelki életét azt még ma is sajnos tapasztaljuk, sőt talán ma inkább, mint bármikor.

Azok, akik annak idején a szabadelvű alkotások iránt lelkesedve, oly sok figyelemre méltó szempontot mellőztek, nagyon szerették és szeretik az egyházpolitikai alkotásokat »lezárt könyv«-nek tekinteni és nevezni, mintha a láncbaiból egyszer szabadon eresztett gonosz szellemet bizonyos határok közé szorítani oly könnyen menne.

És éppen Apponyi Albert volt az, aki azt a »lezárt könyv«-ről szóló frázist forgalomba hozta, ő, aki ellen, minden nagy szelleme, tudása, energiája és nemzeti érzése dacára a liberálisok aknamunkája soha nem szünetelt és nem fog szünetelni soha.

Mig nem volt hatalmas miniszter, addig nap-nap után tépdesték, de mikortól miniszter lett, egy pillanatra sem szünetek meg ellene mindenütt ellenszenvet kelteni.

Mi annak idején egyre-másra rámutattunk az eléje vetett gáncokra és mérgezett törőkre, melyeket gondos kezek

még saját miniszteriumában is leraktak ellene, mert ezeknek semmi forróbb vágyuk nincs, mint Apponyinak nem bukása, ha nem teljes elkedvetlenedése és visszavonulása.

Hogy Apponyi mindjobban és jobban a legmagyarabb kuruc politikához közeledett, hogy lelkében semmit sem hagyott vissza, ami nem tisztán és egyedül magyar, hogy minden mellék tekintet félredobásával a nemzet legmagasabb ideáljainak áldozta fel egész lényét, hogy a magyar népoktatásnak és a közoktatás minden ágának elpusztíthatatlan erősségeket alkotott, azt a »sötétben ólalkodók« szívesen elismerik, sőt érette ünnepeik is a »nemzeti ideálok megtestesítő«-jét, ámde mindez gyűlöletüket csak fokozza.

Miért?

Mert Apponyi egyházának époly ragaszkodó, époly áldozatkész fia, mint amily államférfia nemzetének. Ha csak egyszer is életében saját hite, saját katolikus lelkiismerete feláldozásával az egyháznak »idejét mult rozsdás, penészes« dogmái ellen szónokolt volna, ha a vallásnak a közélet minden teréről való kiszorítása érdekében csak egy öt soros miniszteri rendeletet adott volna közre, eloltotta volna a pózoló protestantizmus ellenszenvének, a héberek elkeseredett

haragjának s a páholyok engesztelhetlen gyűlöletének lángjait, talán mindenkorra.

Csak hogy Apponyi magyarságából a katolikus egyház ellen, s katolicitásából a magyarság ellen tőkét csinálni márcsak azért sem akar és nem tud, mert az ő katolikus hite és nevelése megmutatta neki mindig, hogy a magyarság létének és hatalmának legerősebb alapja éppen az élő katolikus hit, de másrésztől az ő hazafias lelke megmutatta neki, hogy a katolikus hitélet gyöngítése a nemzeti erő megrokkolásának volna egyenes útja.

Avagy nem a szemeit behálózni törekvő darabontok hirdetik-e most is az összes iskolák államosítását s az egyház megrablásának ideáját? Nemde azok követelik ma nálunk az állambatalom mindenhatóságát s a minden téren való központosítást, akik közjogilag Ausztria rab-ságában tartani e hazát sem Istentől, sem embertől nem szégyenkeznek?

A »Neue Freie Presse« budapesti tudósítója érdekesen írta le, mily heves intrikák folynak a függetlenségi pártban az iránt, hogy Apponyi ott legfeljebb lármás közlegény szerepével érja be, s ha a beteg Kossuth szemeit behunyta, a nemzeti függetlenség zászlaja a klerikális-konzervatív, értsed, korrekt katolikus

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Akarat kérdése.

— M. Foxe. —

— Hogy magát feleségül vegye? — kérdi Jimmy, kivéve szájából a szivart s csodálkozva nézve Cynthiára.

— Igen, miért ne? — mondja Cynthia.

— Nem vagyok valami rém.

— Ellenkezőleg. Nagyon csinos leány. De azért mégsem fog sikerülni.

— Mi? — kérdi Cynthia értetlenül.

— Az, hogy szereimet valljon magának.

— Nem is tudom, miről beszél — mondja Cynthia.

— Nem tudja! Na ilyet még nem láttam!

— szól Jimmy. — Hiszen félórja egyebet sem tesz, mint hogy ezt a fickót leírja előttem, s mikor végre belemegyek a dologba s érdeklődni kezdek iránta, akkor kijelenti, hogy azt sem tudja, miről van szó.

— Én senkit sem írtam le — jegyzi meg Cynthia.

— Nem azt mondta róla, hogy ilyen embert szeretne férjéül?

— Ez még nem leírás. Dehát e fölött ne vitatkozzunk. Mit akart még mondani?

— Maga még azt is hozzátette, hogy ő nem törődik magával.

— Azaz hogy azt mondtam: azt hiszi, hogy nem törődik velem — jegyzi meg Cynthia.

— És maga még akarja róla győzni, hogy igenis törődik magával? És végül annyira megy, hogy azt is kijelenti, hogy feleségül fogja magát venni?

— Igen, — felel Cynthia s egy csokoládé-darabot egyensúlyoz az ölében tartott macska orrán.

— Én még azt mondom, — szól közbe Jimmy — hogy az a tény, miszerint maga annyira erőszakolja ezt a dolgot, már magában véve elegendő arra, hogy őt a vallomástól visszatartsa.

— De ő nem tudja, hogy én ezt akarom — mondja Cynthia.

— Ugyan! Feltehet egy fickóról akkora számságot, hogy át ne lásson a szét? — kérdi Jimmy megvetően.

— Milyen szitán?

— Egy férfi mindig észreveszi, ha tetszik egy leánynak — magyarázza Jimmy egy kissé szelidebben.

— Oh! — kiált fel Cynthia. — És hogyan viselkedik, ha... észreveszi?

Attól függ, szereti-e ő is a leányt vagy sem?

— Ha nem szereti?

— Akkor nem igen mutatkozik nála.

— Oh — mormogja Cynthia. — Így hát ha mutatkozik, ha sokszor eljön hozzá... akkor vagy nem vette észre, hogy a leány kedveli, vagy pedig ő is szereti? Nem?

— Oh, ő azonnal tisztában van azzal — ismétli Jimmy. — Azért tanácslom, hogy hagyjon fel ezzel a tervvel. Nem fog menni. Nevetségessé teszi magát vele. Pedig maga olyan édes leány, hogy nem szeretném, ha egy férfi azt mondhatná, hogy maga járt utána.

— Neki fogalma sincs az érzelmeimről — jegyzi meg Cynthia. Ezt biztosan tudom.

— Talán még nincs. De okvetetlenül rájön a dologra. És akkor nem lesz rávehető, hogy...

— Fogad velem. — kérdi Cynthia hirtelen — hogy az illető még az este beállta előtt szerelmet vall nekem?

— Lehetetlen — mondja Jimmy. — Egyetlen férfi sincs, aki csak azért vallana szerelmet, mert egy leány úgy akarja.

Cynthia nevetett.

— Fél fogadni? — kérdi.

Jimmy elpirul.

— Egy shillinget egy penny ellenében — mondja kissé haragosan.

— Ugy látom, nem akar sok pénzt veszíteni — szól Cynthia.

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzsé kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyükben Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad
 Rákóczi-ut. Telefon 130.

Apponyi kezeibe ne kerülhessen sohasem.

Egyet azonban elfeledtek a sötétben ólálkodók, azt t. i. hogy az a lelkes katolikus felfogás, amely Apponyit eltölti s melyet ő ott, ahol kell érvényre juttatni szokott, sohasem engedi meg egész embernek az elkedvetlenedést, vagy a végleges visszavonást.

Hogy abban a táborban, ahová nemes szándékait és talentumait vitte, csalódnai fog, azt mi is, mások is előre láttuk, sőt talán ő is gondolhatta, hisz a helyzet föltétlenül biztos jeleit mutatja a vallási motívumok rosszul titkolt előtérbe nyomulásának. De ha így van és Apponyi esete mutatja, hogy így van, akkor csak egy megoldást tudok elképzelni és pedig azt, hogy minden katolikus egy és ugyanazon zászló alá esküdjék?

Mert vagy a titkos felekezeti politikát kell feladni, vagy a vallási pártok tömörítését. Ha az első megszűnnék, megszűnhetnék a másik is.

Csak hogy a katolikus vallás és híveinek rosszul titkolt gyűlölete soha sem fog teljesen szünetelni. Ezért van szükség nekünk egy oly pártra, amely egyensúlyozója legyen a vallásellenes gőgnek és korrupciónak.

Gedeon.

Válság után.

A tegnapi nap politikai eseményei elé óriási érdeklődéssel tekintettek. A függetlenségi pártban nem bizott mindenki s azt hitték, hogy most, amikor már legalább ideiglenesen rendezve van a válság, a pártban villongások lesznek és a válság felfüggesztése nem tart annyi ideig sem, mint azt gondolják. Azok azonban, akik alapján ismerik a pártot, annak vezérét, Kossuth Ferencet és Apponyi Albert

grófot, nem adtak hitelt a rémlátomásoknak és biztosra vették, hogy a függetlenségi párt személyes motívumok miatt nem fogja az egész országot abba a helyzetbe juttatni, ami a függetlenségi párt lejáratására vezetett volna.

Justhék is belátták, hogy okvetetlenkedésükkel csak ártalmára lesznek a helyzetnek és belementek Kossuth indítványába s nem ragaszkodnak az önálló banknak 1911-re leendő megvalósításához. Szóval a politikai pártok fegyverszünetet kötöttek őszig.

A helyzetnek ideiglenes tisztázása csak Kossuth Ferenc és Apponyi Albert érdeme, akik nagy fáradozással bár, de megteremtették az ideiglenes békét, melyet talán remélhetünk, hogy az ősz ntá is megmarad.

A tegnapi nap politikai eseményeiről a következőkben számolunk be.

Tanácskozás Justh Gyulánál.

A függetlenségi pártnak az a része, amely a multkor Justh Gyula, Holló Lajos, gróf Batthyány Tivadar és gróf Teleky Arvéd kezdeményezésében írásban kötötte le magát, hogy csak tisztán függetlenségi kormányt támogat, hogy a választói reformot a függetlenségi párt elvei alapján akarja megvalósítani és hogy az önálló jegybankot 1911-re föltétlenül követeli; — arra az álláspontra helyezkedett, hogy abban a deklarációban, amelyet a párt vezérszónoka fog tenni a képviselőház holnapi ülésén, ne csak utalás történjék a párt eme állásfoglalására, hanem egyszersmind nyújtassák be ilyen értelmű határozati javaslat is. Vagyis azt kívánják, hogy a képviselőház hozzon olyan határozatot, amely a többségi elvet a parlamentárizmus alapjának mondja s azonkívül az önálló bankot 1911-re követeli.

Ennek a követelésnek keresztülvitelével foglalkozott az a tanácskozás is, amelyet még az intéző bizottság ülése előtt tartottak Justh Gyulánál, a képviselőház elnöki fogadótermé-

ben. A tanácskozás, amelyen vagy harmincöt képviselő vett részt, egy óra hosszat tartott.

A tanácskozáson Holló Lajos előadta a Kossuth Ferencel való tanácskozásának eredményét. Holló azt kívánta, hogy a határozati javaslatban apodiktice kimondassék, hogy az önálló bankot 1911. január 1-én fel kell állítani. Ezzel szemben Kossuth Ferenc azon az állásponton volt, hogy a Tóth János által szövegezett határozati javaslatot fogadják el.

Kossuth Ferenc és Holló Lajos abban egyeztek meg, hogy a két szöveg összevonandó! Az önálló banknak 1911-ben való felállításának szükségessége mondassék ki közelebbi dátum megnevezése nélkül.

Tanácskozások Kossuth Ferencnél.

Délelőtt tíz órakor Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert a kereskedelmi minisztériumban tölkereste gróf Apponyi Albert kultuszminiszter és hosszabban tanácskozott vele. Majd odaértek Justh Gyula és Holló Lajos vezetése alatt az intéző bizottság tagjai. Justh Gyula és Holló Lajos bementek Kossuthhoz. Akkor még Apponyi ott volt. Négyen együtt tanácskoztak, míg a bizottság tagjai várták az intéző bizottság ülésének kezdetét. Ez azonban csak tizenkét órakor kezdődött, mert addig tartott a négy államférfiu tanácskozása.

Az intézőbizottság ülése.

Az intéző-bizottság ülése Kossuth Ferencnek Apponyival, Justhhal és Hollóval való megbeszélése után déli 12 órakor kezdődött. Az ülés alig tíz percig tartott és azon csak Kossuth Ferenc pártvezér beszélt. Előadta hogy a párt egyes kiváló tagjaival folytatott beszélgetése alapján előterjeszti azt a határozati javaslatot, amelyet a délutáni pártértekezleten szándékozik benyújtani. A határozati javaslat kimondja:

— Nekem mindegy. Én ugyis nyerek.
— Az egész akarat dolga. Arról van szó mindössze, kinek erősebb az akarat, az övé vagy az enyém.
— Hülyének kell lennie, ha legyőzti magát egy asszony által.
— Igen, ő egy kissé hülye, de legyőzti magát egy asszony által.
— Igen, ő egy kissé hülye, de én szeretem a hülyéket — mondja Cynthia.
— Édes Cynthia, — jegyzi meg Jimmy — maga tulságosan kedves leány arra, hogy egy hülyének a nyakába varrja magát.
— Ő csak egy dologban hülye — mondta Cynthia. — Abban, hogy nem tudja, hogy szerelmes belém. Régen ismer s ez . . . nem is jut eszébe, hogy . . . nagyon is hozzám szokott . . .
— Egy férinek mindig észre kell venni önmagát, ha beleszeret valakibe.
— Igazán? — kérdi Cynthia, a macskát simogatva.
— Hozynel — felelt Jimmy határozottan. — Ha például én lennék szerelmes magába . . .
Elhallgat.
Nos? Ha szerelmes lenne belém? — kérdi Cynthia kiségiúve őt zavarából.
— A mint nem vagyok . . .
— A mint nem az . . . — mondja utána

a leány, arcával a macska fehér szőréhez simulva.
Csend. Majd megszóial Jimmy:
— Hogy is van az, hogy én nem vagyok szerelmes magába.
— Igazán, hogy is van az? — suttogja Cynthia a macska fölött.
— Szólt valamit? — kérdi Jimmy.
— Semmit.
Ujabb csend.
— Remélem, hogy ez a fickó legalább méltó lesz magához — mondja Jimmy komoran.
— Én is remélem — felel Cynthia. — De miután maga oly bizonyos benne, hogy ő úgy sem fog nekem szerelmet vallani, talán egyre megy. Nem így van?
— Nem vagyok benne olyan bizonyos, mint az előbb . . . — mondja Jimmy Cynthiara tekintve. — Ha ma látja magát . . . így, a mint itt áll előttem . . . Nem, nem bizonyos, hogy megbirja e tartani a józaságát . . . Sőt még arra sem lesz szükség, hogy maga valami nagyon erőszakoskodjék.
— Nem is igyekeztem teleuton elébe jönni — jegyzi meg Cynthia hidegen.
Jimmy egy kissé közelebb húzódik hozzá!
— Mily pompás színben van ma, Cynthia.
— mondja. — Bárcsak az . . . az . . . a má-

sik fickó ne keresztelte volna az utját. Akkor talán.
— Talán? — ismétli Cynthia olyan hangon, mintha macskaszórral volna tele a szája.
— Talán akkor . . . nem utasítana vissza engemet — fejezi be Jimmy hősiiesen.
— Nem utasítanám vissza? — kérdi Cynthia, felállva helyéről. — Hogyan tehetném ezt, mikor meg sem kért! Nagy gyermek?
— Cynthia! — mondja Jimmy csodálkozva, félénk elragadtatással. — Cynthia! Hargszik?
— Én? . . . Kérem hagyjon el! — kiált Cynthia gőgösen, mikor Jimmy a karjaiba öleli.
— Akar a feleségem lenni? Cynthia? — kérdi tőle egészen közelből. — Régen szerelmesnek kellett lennem magába csak hogy nem voltam tisztában az érzelmeimmel.
Cynthia most már nyugodtan ott maradt a karjai között.
— Azt hittem, hogy a férfiak mindig tudják, ha szeretnek egy asszonyt — jegyzi meg komolyan. — Különösen, ha észreveszik, hogy ez a nő is szereti őket. Jimmy, elvesztette a fogadását! Ő szerelmet vallott nekem, még az este beállta előtt!

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezze be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

1. hogy a függetlenségi párt csak tisztán függetlenségi kormányt támogatót.

2. ő a választói reform haladéktalan megvalósítását kívánja;

3. ragaszkodik az önálló jegybank felállításához és csak olyan kormányt, támogat, amely ennek előkészületeit nyomban megkezdi.

A bizottság, miután Visontai Soma néhány szóval kifejezést adott afeletti örömeinek, hogy egyhangú megállapodás jött létre, a határozati javaslatot elfogadta.

Mint látható, a határozati javaslatnak az önálló bankra vonatkozó részéből kimaradt az önálló jegybank felállításának a határideje.

Egy indítvány.

Párisi István balpárti képviselő a képviselőház indítványkönyvébe indítványt jegyzett be, melyet a Ház szombati ülésén fognak felolvasni. Azt indítványozta, hogy a képviselőház intézzen feliratot a királyhoz, melyben arra kéri a felséget, hogy a koalíciós kormányt haladéktalanul mentse fel és nevezzen ki olyan kormányt, mely a parlamenti többségre támaszkodva a választói jogot törvénybe iktassa és egyszersmind kimondassa a törvényhozás által az önálló banknak 1911-ben való felállításának szükségességét és azt szintén törvénybe iktassa. Indítványozza továbbá, hogy e célból a Ház egy kéttagú bizottságot küldjön ki, mely három nap alatt tegyen a Háznak jelentést.

A függetlenségi párt értekezlete.

A függetlenségi párt délután 5 órakor tartotta meg értekezletét. Az értekezleten Kossuth Ferenc elnökölt. A miniszterek közül megjelentek ott Apponyi Albert és Günther Lajos. Az ülés megnyitása után Kossuth Ferenc bejelentette a kabinetnek újból való kinevezését, amit a párt nagy éljenzéssel és helyesléssel vett tudomásul. Örömmel jelentette a miniszter, hogy a békes megoldás egyelőre sikerült. Bejelenti ezután, hogy a mai ülésen a kabinet mint újonnan kinevezett kabinet fog bemutatkozni. Ezután felolvasta az intéző bizottság határozati javaslatát, amit a párt el is fogadott. A javaslat elfogadása után kérte Kossuth a pártot miszerint a mai országgyűlésen vegye tudomásul a párt a kabinet kinevezését s egyszersmind azon kívánságának is adjon kifejezést, hogy a válság megoldása összességében a többség figyelembevételével alkotmányos formában történjék. Eme kívánságát Kossuth írásba foglalta és javasolta, hogy azt a mai ülésen Bakonyi Samu terjessze elő, mint javaslatot. A függetlenségi párt a javaslatot elfogadta s kimondotta, hogy azt minden pártnak megküldi. Kossuth Ferenc beszédét a következő szavakkal fejezte be.

... Jól esik tapasztalnom a párt egységes voltának megnyilvánulását. Mindig azon voltam, hogy a függetlenségi párt összetartása csorbát

ne szenvedjen. Örömmel látom, hogy fíradósom nem veszett kárba.

Végül bejelentette Kossuth, hogy a mai ülésen Kmetty Károly, Bernáth István és Halász Lajos interpellálni fognak.

Az értekezlet Kossuth Ferenc elnökével ért véget.

A nép- és alkotmánypártok értekezlete.

A függetlenségi párt értekezlete után úgy a néppárt, mint az alkotmánypárt értekezletet tartottak, melyen a függetlenségi párt határozata szerint foglaltak állást.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Tegnap végre, négy órai tanácskozás után Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága lefolytatta a július havi közgyűlésre kitűzött ügyeket.

A 4 milliós kölcsön ügyével röviden végeztek; csak egy pár felszólalás volt s elfogadták a tanács javaslatát.

Hosszabb vita fejlődött ki a tűzoltó parancsnoki állás mikénti beöltésénél és a lakatosok felebezésénél a kulcskégek eltűlése miatt.

Ez utóbbi vitában Tátray Sándor is részt vett s hogy nagyobb nyomatékot adjon érveinek, felmutatott egy hatalmas, 40 centiméter hosszú kulcsot.

Hallgató kevés volt a karzaton, de azért most először történt, hogy a karzat is beleszólt a vitába. Egyik ősmert lakatos iparos szólt közbe a kulcs-vitánál, de az elnöklő főispán csakhamar rászólt, hogy tartózkodjék a közbeszólástól, mert különben kiűrteti a karzaton.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal elnökölt.

A tagok csekély számmal voltak jelen.

Az előző napi közgyűlés határozatait észrevétel nélkül hitelesítették s áttértek a hátralevő ügyek tárgyalására.

A négy milliós kölcsön.

A városi tanács előterjesztést tett, hogy a törvényhatóság megbízásából Rimler Károly polgármester eljárjon a csatornázás első részletének kiépítésére, valamint a vízmű kibővítésére, a Körös-partfal, valamint egyéb létesítményekre szükséges 4.350.000 korona kölcsön felvétele ügyében. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, a Magyar Jelzáloghitelbank és a Pesti Hazai Takarékpénztár együttesen ajánlatot tettek az összegre és pedig 50 évi törlesztés mellett 5,35 százalékos annuitással, 65 évi törlesztésre 5,10 százalékos annuitással, 96 korona árfolyammal, s 2 százalékos stornódíjjal. A városi tanács a 65 éves törlesztés mellett javasolja az ajánlat elfogadását.

Rimler Károly szólalt fel először. Ma, a gyűlés napján, telefonon beszélt a pénzügyekkel s tudatja, hogy itt az ajánlat nem talált kedvező fogadtatással és kérte, hogy valami kedvezményt tegyenek. Széll Kálmán bankkormányzótól azt a kedvezményt nyerte, hogy az árfolyamot 96,25-re emelték, míg az évi annuitást 5,35-ről 5,30-ra s annak megfele-

lőleg a 65 éves törlesztési összeget is lejjebb szállították s végül a stornódíjjal is fél százalékos engednek, vagyis 1,5 százalékban állapították meg. Kéri, hogy ezen kedvezőbb alapon tárgyalják az előterjesztést.

Dr. Hoványi Gyula: a polgármester buzgó eljárását szívesen honorálja, hogy a város érdekeit megvédte, de mégis aggálya van s felhívja a tsvhat. figyelmét arra, hogy a szegény ember csak akkor fordul kölcsönhöz, ha baja fordul elő. Ha aranyeműt zálogházba viszi, s bár a teljes értéknek csak egy hányadát adják, nagy kamatra. Egy város azonban teljes fedezetet nyújt, vagyona van, adózási képessége, tehát nem megy a fejébe, hogy 100 koronát 96-ban vegyenek át. Ez a különbözet a mostani kölcsönnél mintegy 160.000 korona. A jövőben gondoskodni kell, hogy a városok és községek ne kapják kölcsöneiket drága pénzen. Fel kellene hívni a kormány figyelmét, hogy az állam a készleteit olcsón átadja a nagybankoknak s ha a városoknak, megyéknek kölcsön kell, azt drágán veszi fel ugyanazoktól a nagy bankoktól. Tenni kellene valamit, hogy a városok olcsóbban jussanak hozzá, ne mindég közvetítő útján. Lépéseket kellene tenni. Indítványt nem tesz, csak kéri a tanácsot, hogy szivlelje meg az általa felvetett eszmét.

Dr. Adorján Emil nem tartja kedvezőnek a feltételeket, de kénytelenségből, mert a nagy bankok kartellben vannak, elfogadja a javaslatot. A Hoványi által felvetett eszmét helyesnek tartja, de más konkluzióra jut belőle; nem az államtól kell a segítséget várni. A városoknak kell összeállni, hogy kedvezőbb helyzetbe jussanak. Az előterjesztést különben elfogadja. A tanács javaslatát elfogadták.

A tűzoltó parancsnoki állás.

A tanács előterjesztést tett, hogy a tűzoltó parancsnoki állásra vonatkozólag a szabályrendelet akként módosítsák, hogy azt kapitányi ranggal a főispán nevezze ki.

Dr. Adorján Emil csak elvi kijelentést tesz. Az autonómia megvédése érdekében szükségesnek tartaná a választás fentartását. Indítványozza, hogy a szabályrendeletet úgy módosítsák, miszerint a tűzoltó parancsnokot 6 évről 6 évre a törvényhatóság válassza.

Rimler Károly rámutat, hogy a tűzoltó intézmény érdeke kívánja, hogy ezt az állást szervezzük. A szabályzatot kifogásolta a miniszter, azzal, hogy tisztviselőt nem nevezhet ki a polgármester. Ha választáshoz kötik az állást, hosszú ideig elhúzódik a kérdés. Ha pedig a főispán jogkörébe utalják, ideiglenesen bár, de azonnal kinevezheti a főispán a parancsnokot s a mostani rendezetlen állapotok szanáltnak. Ő nem akarja a tsvhatóság autonómiáját korlátozni, de ezen speciális eset kivétel s kéri a tanács javaslatának elfogadását.

Dr. Várady Ödön ellenzi a kinevezést hanem mondják ki, hogy az állást választás útján töltsék be.

Weisz Lajos csatlakozik Adorján Emil indítványához. Több garanciát lát a választásban.

Dr. Hoványi Gyula fejtegeti, hogy régen vitatják, melyik jobb rendszer: a kinevezés vagy választás. A kérdés gyakorlati oldalát véve, a rendezetnél alkalmasabb a kinevezés. A tűzrendészetet a rendészet egy ága. Ezért a főispán kinevezésére kell bízni az állásbetöltését.

Dr. Friedländer Sámuel a választás mellett szól. Függetleníteni kell az állást a rend-

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Kőbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
cigány
zene.

Kitűnő tekepálya.

őrségtől, hogy a tűzbiztonsági követelményeket a rendőrséggel szemben is megvédje. Ne legyen alá rendelve a tűzoltóparancsnok a főkapitánynak. Válasszák meg életfogytiglan. Indítványozza, hogy a tűzoltóparancsnoki állást függetlenül szervezi.

Rimler Károly szerint non seus a Friedländer indítványa. Ha tisztviselő sorba akarjuk a tűzoltó parancsnokot tenni, csak 6 évre lehet választani. Életfogytiglan csak a kezelőszemélyzetet lehet megválasztani. A rendőrhatalóság felügyeleti jogát a törvény írja elő. Ebben a konkrét esetben csak a kinevezéssel lehet elkerülni, hogy a törvénnyel ne jöjjünk összeközésbe.

Mezey Mihály fejtegeti mindkét rendszer előnyeit és hátrányait. A tűzoltóságnál a választás mindenütt rossznak bizonyult. A tűzoltó parancsnokot 6 évről 6 évre választani nem lehet, mert a legbecsületesebb munkadacára is magára rothítja a polgárok haragját. A tűzoltóparancsnoknak folyton újabb és újabb tapasztalatokat kell szerezni. Ez állásban csak az hozhat a városra áldást, aki életfogytiglan van alkalmazva. Kéri, hogy csak a kinevezést fogadják el. Hivatásos tűzoltóparancsnoki állás teljesen új dolog, amely seholy törvényben nincs. Ezért teljesen függetlenül határozhat a város. Most dolgoznak az ily állás rendezésén s életfogytiglan kinevezés lesz törvénybe iktatva. — Okvetlen tisztviselőnek kell lenni, hogy rendelkezéseinek tekintélyt szerezzen. A parancsnokot nem lehet mindenben alárendelni a főkapitánynak, csak tűzrendészeti tekintetben. Segédközege tűzrendészeti ügyekben a rendőrségnek. Végül tagadja, hogy ma alsóbb színvonalon állana a nagyváradai tűzoltóság, mint régen; csak kevés a létszám, fejleszteni kell. Még a parancsnoki állás szervezése nem elég, még sok más kell, nagy anyagi áldozattal. Helyiség, mászóház stb. tarthatatlan. Ő a tűzoltás intézményétől a jövőben sem válik meg. Az önkéntes tűzoltóegylet továbbra is segélyére lesz a városi tűzoltóknak. Kéri, hogy akként határozzanak, miszerint a parancsnoki állás életfogytiglan legyen betöltve. Ajánlja, hogy a kinevezés mellett foglaljanak állást.

Dr. Adorján Emil kifejezést ad a polgárság elismerésének és köszönetének *Mezey* Mihály iránt. De az autonómia érdekében fenntartja indítványát.

A tanács javaslatát 25 szóval, 17 ellen elfogadják.

A lakatosok kulcs-cégére.

A városi tanács a lakatosok felebberését a kulcs-cégek betiltása ellen azzal terjeszti be, hogy utasítsák el a felebberést.

Schwarz Izidor, *Dr. Adorján* Emil pártolják a lakatosok felebberését s indítványozzák, hogy akként változtassák meg a szabályrendeletet, miszerint kisebb táblák meghatározott méretekben, kifüggeszthetők legyenek.

Tátray Sándor kifejti a lakatosok kérelmének helyességét és fontosságát.

Rimler Károly a tanács javaslatát védi.

Gerő Armin rámutat, hogy a törvényhatóság kívánja a kérdés rendezését. Ha engedelményeket akarnak, adják vissza az ügyet javaslatával végett.

Balogh Döme azt helyeselő, hogy a hatóság engedélyével lehessen a cégtáblákat kifüggeszteni.

Dr. Adorján Emil konkrét javaslatot tesz, hogy 50×35 centiméteres táblákat lehessen kitenni. A kulcsokra 40 cm. hosszúság határozassék meg.

Hlatky Endre az egyforma eljárás híve

minden polgárra nézve. Ha nem helyes a szabályrendelet, törüljék el. Most csak a lakatosok ügye felett lehet határozni.

Köszeghy József szintén az egyöntetű eljárást hiva. A mostani szabályrendelet kissé drákói. Előkészítés végett adják vissza a tanácsnak.

Weisz Lajos indítványozza, hogy most vegyék le a kérdést a napirendről s az elhangzottakhoz képest készítse elő a tanács őszi közgyűlésig.

Glac Antal mint eink kijelenti, hogy most nem lehet a szabályrendelet felett határozni, csak a felebberés felett, mert ez van most tárgyalásra kitűzve.

Dr. Hoványi Gyula teljesen osztja a főispán álláspontját. A szabályrendeletet csak önálló indítvánnyal lehet megváltoztatni.

Weisz Lajos indítványt tett, hogy most tegyék le a kérdést a napirendről. Ő a jövő gyűlésig önálló indítvány, ad be a szabályrendelet megváltoztatására.

Négy szótöbbséggel a tanács javaslatát fogadták el.

*

Dr. Altmann Jakab és társai indítványára a köztisztaság rendezése tárgyában, a tanács bejelentette, hogy a kérdés előkészítés alatt áll s közelebb érdemleges előterjesztést tesz. A jelentést elfogadták.

A honvéd hadapródiskolában megüresedett alapítványi helyekre a törvényhatóság első sorban *Mayr* Tibort, *Duró* Mihályt és *Weierschütz* Sándort, másodsorban pedig *Vlár* Sándort és *Paschaly* Viktort ajánlja.

Alapító oklevelek.

A városi tanács betérjesztette az öv. Des Echerolles Sándorné gyűjtéséből a városi árvaháznál *Király* Ő Felsője nevére, Erzsébet királyné emlékére, továbbá öv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, néhai *Lukács* György és végül a *Mezey* Mihály nevére létesített alapítványok alapító okleveleit.

Az alapítványi összeget gyűjtő öv. Des Echerolles Kruspér Sándorné azon óhaját fejezte ki, hogy az árvaház szabályzatát akként módosítsák, hogy ezen alapítványi helyekre esetleg nem csak nagyváradai árvák vétesse-nek fel.

Dr. Hoványi Gyula méltányosnak tartja a kérés teljesítését, mert az alapítványi összeg tulnyomó részét ugyanis idegenek adták össze. Ezzel elismerését fejezi ki a törvényhatóság a gyűjtést eszközölő nemesszivű urnóknak.

Hlatky Endre és *Rimler* Károly polgármester bár a legnagyobb elismeréssel adóznak a gyűjtő buzgalmanak, de a szabályzat módosítását elleneztek.

A közgyűlés elfogadta az alapító okleveleket.

*

A *Pecepatak* árapasztó csatornánál építendő vizosztómű és zsilip munkálataira a legolcsóbb ajánlatot a *Melocó* cég adta be, de ajánlata hiányos s ezért a tanács az utána legolcsóbb *Ince* Lajos és társai ajánlatát ajánlja elfogadásra.

Balogh Döme kifogásolta, hogy azáltal a város 1400 koronával többet fizessen a munkálatokért.

A közgyűlés azonban elfogadta a tanács javaslatát.

A többi apróbb ügyek elintézése után a közgyűlés háromnegyed 7 órakor véget ért.

Porteleky Sándor ismét kísért.

Az állásából felfüggesztett *Porteleky* Sándor még mindig nem tud beletörődni sorsába. A felfüggesztett jegyző állandóan reménykedik, hogy a belügyminiszter intézkedését a király meg fogja változtatni és ő megint kénye-kedve szerint jegyzősködködjék. Ebben a reményben *Porteleky* olyan dolgokat művel, melyek miatt most újabb feljelentés fekszik ellene a belügyminiszter asztalán.

Az újabb feljelentésről tudósításunk a következő:

Porteleky Sándor sarkadkereszturi jegyzőt a belügyminiszter felfüggesztette állásától. A miniszter szigorú intézkedésére *Porteleky* magaviselete szolgál alapul. A miniszter határozata után *Porteleky* ahelyett, hogy új foglalkozás után nézett volna, az ügyet nem tekintette befejezettnek, hanem megkísérelte úgy a belügyminiszter, mint a főispán ellen fellázítani a közvéleményt. A sajtót igyekezett megnyerni magának a felfüggesztett jegyző.

A tisztességes sajtó azonban nem volt hajlandó szolgálatába állani, mire *Porteleky* a *Föld Népe* című talán egyszer megjelent krajcáros szocialista lap hasábjain siralmas hangon panaszkolt el az ő sorsát. E lapszámot a megye minden tisztviselőjének megküldötte *Porteleky* nyilván azért, hogy *Glac* Antal főispán és a belügyminiszter ellen izgasson. A felfüggesztett jegyző nem érte el célját, mert a tisztviselők nagyrésze felbontatlanul dobta a papirkosárba a rágalom lavinát.

A kudarcot vallott kísérlet után *Porteleky* még mindig nem fáradt el. Működési terét most kizárólag Sarkadkereszturon ütötte fel. Első sorban is a felfüggesztés dacára is bejár a község házára és ott az iratokat megnézi, amire egyáltalán nincs joga egy felfüggesztett hivatalnoknak. Másodsorban a községben a közhangulatot *Glac* Antal főispán és *Nagy* Endre ref. lelkész ellen szítja. Sőt *Nagy* Endre ellen feljelentést adott be a református superintendenshez. A feljelentés természetesen csupa rágalmakból állott, mindazonáltal a lelkész megburcoltatására volt az alkalmas.

A felfüggesztés által megüresedett jegyzői állást még most sem tekintik teljesen megüresedettnek, mert *Porteleky* Sándor a miniszter intézkedése ellen a királyhoz folyamodott és kegyelmi uton reméli, hogy visszahelyezik állásába. Ugy látszik a cséffai főszolgabíró is ebben bizik és ezért nem tölti be a megüresedett helyet. A főszolgabíró ugyanis kiírta a pályázatot de a választás napját nem.

Ez alatt pedig *Porteleky* teljes odaaással igyekszik a hangulatot *Glac* Antal főispán és *Nagy* Endre ellen izgatni, ami miatt most *Nagy* Endre feljelentést adott be a belügyminiszterhez. A belügyminiszter a feljelentés ügyében még nem döntött, de valószínű, hogy a felettes hatóság nem fogja megengedni, hogy *Porteleky* tovább is bejárjon a község házára és ott az iratokat megnézzék, valamint azt sem, hogy eddigi szokásos rágalmak terjesztését folytathassa

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőrdöngők, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sátabatok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz-, szivar- és dohánytárcák, tajtékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

A Tiszántúl naptára.

Az új negyedév kezdetén ismét kopogtatunk a közönség, a keresztény magyar családok ajtaján.

A keresztény, független Magyarország lobogója alá hívjuk Biharmegye és Nagyvárad s a váradai egyházmegye közönségét. Erős keresztény közvéleményt erős keresztény sajtó nélkül képzelnünk sem lehet; hogy milyen erősek vagyunk, annak a sajtónak a fokmérője.

Magunkat erősítjük, ha sajtónkat támogatjuk.

A keresztény magyar állam megerősítéséért emelünk tehát szót, mikor kérjük a Tiszántúl támogatását, szóval és tettel. Inkább tettel, mint szóval; mert az ujság csak akkor életképes, ha előfizetői a legbuzgóbb munkatársai, terjesztői. Baráti, ismerős körökben ezer és ezer alkalom nyílik rá.

Mindazok az előfizetők, a kik az előfizetési díjakat pontosan beküldik, újévkor díjtalanul megkapják a

Tiszántúl naptárát.

Új előfizetőink is, a kik július 1-től előfizetnek és hátralékban nem maradnak, megkapják a díszesen kiállított naptárt.

Lapunk előfizetési árai az ujság homlokán olvashatók.

* **Személyi hír.** *Novotny S.* Alfonz főgimnáziumi igazgató hosszabb tartózkodásra a Lidára utazott. Távollétében Hill József tanár helyettesíti, ki naponként d. e. 9—11-ig tart hivatalos órát a főgimn. igazgatói irodában.

* **Requiem Schlauch bibornokért.** Ma hét éve, hogy Nagyvárad halhatatlan emlékü püspöke dr. *Schlauch* Lőrinc bibornok elhunyt s fenkölt lelkét visszaadta Teremtőjének. Az évforduló alkalmából ma, szombaton reggel háromnegyed 8 órakor a székesegyházban requiem lesz az elhunyt egyházfejedelem lelkiüdvéért.

* **Városi tisztviselők fegyelmi ügye.** A belügyminiszteriumban most döntöttek *Dicker* Illés és *Novák* József városi számtisztek fegyelmi ügyében. *Dicker* Illés a miniszter visszahelyezte állásába, *Novák* József fegyelmi ügyében pedig új vizsgálatot rendelt el.

* **Nagyszabású vízmű Remecen.** A Jád vizének hatalmas erejében rejlő értéket napról napra jobban kezdik megbecsülni és kezdik sajnálni, hogy eddig parlagon hevertették azt a kincseket érő erőt. Még a jádvölgyi villamos telep ügye nincs is rendezve és már új vízmű létesítése van tervbe véve. Az új vízművet gróf *Zichy* Ödön remeci nagybirtokos fogja letesíteni. Az új vízmű a Jádpatak vizének felhasználása által fog létesülni a remeci vizesésüél. Az új mű másodpercenként 400 lóerőt lesz képes produkálni. Az egész mű a gróf birtokán lesz megvalósítva, így az ellen senki sem emelhet kifogást. A gróf a vízművet a közeli hegyek mesz, márvány és ércanyagának

könnyebb és gyorsabb feldolgozására fogja fordítani. E szerint az új mű ugyiszólván teljesen át fogja alakítani a Jád völgy környékét és ott az eddig a földben pihentetett megbecsülhetetlen kincseket néhány év múlva felszínre fogja szállítani. Az új mű terveit a földmivvelésügyi miniszter engedélyével a kulturmérnöki hivatal már el is készítette s most csupán az alispán engedélye szükséges hozzá, hogy a mű építkezési munkálatait megkezdhessek.

* **Élelmicikkek hamisítói ellen.** Dr. *Szel* László a debreceni vegykeresleti állomás főnöke tegnapelőtt és tegnap Nagyváradon időzött és a földmivvelésügyi miniszternek ez év május havában kiadott rendelete értelmében a rendőrség kihágási ügyosztályának jelenlegi vezetőjével *Heringh* Sándor tb. alkapitánnyal az élelmi szereket és állati takarmányokat vizsgálta üzletről üzletre járván. Több helyen tejet, vaját, turót, lisztet, zsírt, mézet gyanusnak talált, miért is ezen cikkek közül mintát vett és vizsgálat végett Debrecenbe küldötte. Megjegyezzük, hogy ez az eljárás nem a kereskedők ötletszerű zaklatása: hanem az említett miniszteri rendelet szigorúan kötelező végrehajtása és azt is megemlítjük, hogy a hamis vagy hamisított élelmiszerek készítői, hamisítói és forgalomba hozói nagyon szigorú büntetéssel bünhődnek, mert az 1895 évi XXI. t. c. értelmében két hónapig terjedhető fogház és 600 korona pénz büntetés vár rájuk.

* **Elpusztult határ.** Az élesdi járásnak egy községét Czigányfalvát teljesen az éhenhalás küszöbére juttatta az idei időjárás. Amilyen szép reményekkel kecsegtette az idei termés még június első felében is, most oly nagy csüggedés és a pusztulás a községben. Czigányfalva határát június 24-én óriási jégeső pusztította el. A jég a termést a szősoros értelmében pozdorjává verte. Ugy hogy azoknak megjavulásához csak nagyon kevés reményt fűztek az emberek. Ez a kevés remény is szerte foszlott az elmúlt vasárnap, amikor nagy felhőszakadás volt és a határban a vetést teljesen elpusztította. Az egész határ egy sártenger, melyből még csak fű sem látszik ki csak imitt-amott meredezik egy egy szőlőkaró minden nélkül a levegőbe. A pusztulás ott oly nagy, hogy az embereknek sem élelmi célokra sem vetésre egyáltalán nem teremhet semmi. A lakosság most a legnagyobb inségnek néz elébe. Az esetről jelentést tett a cigányfalvi közjegyző az élesdi főszolgabírónak, aki az ügyet tegnap az alispánhoz terjesztette be. A közjegyző a lakosság nevében kéri az alispánt, hogy a cigányfalvaiak részére vetőmagyat és élelműkhöz szükséges gabonát eszközöljön ki a földmivvelésügyi minisztertől. A közjegyző 101 métermázsza búzát, 22 és fél zabot, 12 tengerit és 696 métermázsza babot kér, amit ha meg nem kapnak a lakosság koldulni lesz kénytelen.

* **A kamara értesítései.** Az országos Műszaki Egyesület működési körébe felvette a felsőipariskolák gépészeti, fém, vasipari, vegyészeti és faipari szakosztályokból kikerülő ifjak elhelyezését, hogy ez által iparosainkat szakképzett jó és intelligens munkaerőhöz jutassa, másrészt elejét vegye annak, hogy az ilyen elméletileg és gyakorlatilag képzett ifjak ne keressenek külföldön tért képzettségük érvényesítésére, hanem a hazai ipar fejlődésének legyenek munkásai s életképes hazai iparosnemzedék fejlődjék. Felhívjuk tehát nagyobb üzemmel bíró iparosainkat, hogy ha képzett

műhelyvezető, rajzoló, vegyész, előmunkás vagy segédre van szükségük, teljes bizalommal forduljanak az Országos Műszaki Egyesület titkári hivatalához (Budapest, VII., Rákóczy-ut 30. I. em.), amely az állásközvetítést teljesen díjmentesen eszközli.

A keresk. m. kir. miniszter ur a hordójelző hivatalok ügyében körrendeletet bocsátott ki, amely szerint az eddigi hordóhitelesítő hivatalok működését mindazon városokban és községekben, amelyben az átalakításra vonatkozó határozat még végrehajtsa nincsen, az 1909. évi december hó 31-ig meghosszabbította.

Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a magy. kir. nagyváradai honvédbadapródiskola parancsnoksága a részére az 1909. évi szeptember hó 1-től 1910. évi augusztus hó 31-ik napjáig szükséges: marhahús, borjú- és sertéshús, sertésszír és hentesáruk, továbbá félfehér kenyér, zsemle, zsemlemorzsa, vaj, tehénturó és tejtermékek szállításának biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1909 július hó 28. délelőtt 9 óra. Továbbá, ugyancsak a nevezett hadapródiskola parancsnoksága fentemlített egy évi tartamra szükséges liszt, fűszer, főzeléktékék, cukor, kávé stb. szállításának biztosítására szintén pályázatot hirdet. Ezen cikkek pályázati határideje 1909. július hó 29. délelőtt 9 órájában van megállapítva. Miről az érdekeltek azzal értesítjük, hogy a szóban levő pályázatokra vonatkozó részletes feltételek, a nevezett hadapródiskola parancsnokságánál (földszint 7. ajtó) a hivatalos órák alatt megtudhatók. Nagyvárad, 1909 július hó 9. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula, kir. keresk. tan., elnök. Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

* **Nemzeti jelvények az iskolákban.** Az 1907. évi közoktatásügyi törvények értelmében minden állami községi és felekezeti iskolában meg kell lenni a magyar nemzeti lobogónak és a magyar cimernek, továbbá a magyar feliratoknak. Ez ideig a feliratokkal és nemzeti lobogókkal ellettek látva az iskolák, még csupán a nemzeti jelvények, cimerek, hiányoztak. A vallás és közoktatásügyi miniszter most 801 drb nemzeti jelvényt küldött a megye részére az iskolák között történő szétosztás végett. Az idei szünet alatt minden iskolának fel kell lenni szerelve a nemzeti jelvényeivel.

* **A »Turul« labdajáték a Bunyitailigetben.** A Nagyváradai Sport-egylet intézősége ezúton hozza a t. tagjainak és a sportkedvelő közönségnek tudomására, hogy Halácsi Antal tornatanár t. évi július hó 10-én délután 6 órakor az általa felállított »Turul« labdajátékot bemutatja. Felkéri az intézőség t. tagjait, és az érdeklődő közönséget, hogy ezen érdekesítő és testedző játékot minél nagyobb számban megtekinteni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1909. júl. 9. Sport Egylet elnöksége.

* **Megőrült a fia halál hírére.** Tegnap este nagy csődületet keltett Szigligeti utcán egy szerencsétlen asszony, aki férje lelkeiden bosszujának lett az áldozata. Platt Györgyné már régebb idő óta különvált a férjétől. Az ember mindenáron azon volt, hogy az asszony vissza fogadja. A részeges és rossz természetű embert azonban Plattné nem volt hajlandó házába fogadni. A szegény asszonynak minden reménye a fia volt Platt Sándor, akit rajongásig szeretett. A fiatal embert az ősszel besorozták katonának és szolgálattétel végett Mosztárba vitték. A gonoszlelkű apa Platt György, hogy bosszút álljon feleségén, amiért őt nem akarta vissza fogadni, egy öreg asszonnyal szövetkezett. Ezt az öreg asszonyt Platt György azzal az utasítással küldte el feleségéhez, hogy fiáról azt a hirt mondja, hogy Mosztárban öngyilkos lett. A bűnös szövetséges tegnap este ment el Plattóhoz és a rette-

netes ujságot megmondta. A szerencsétlen asszony fia halálának hírére dühöngeni kezdett s az elmebaj teljes erejével tört ki rajta. Az esetről értesítették a mentőket, akik kivonultak, de mert a szerencsétlen teremtés magában vagy másokban kárt nem tehet, lakásán hagyták egyik rokona felügyelete alatt. A hazug és súlyos következményekkel járó hurterjesztője ellen, Platt György ellen vizsgálatot indít a hatóság.

* **Ismeretlen tolvaj.** *Benedek* Ferenc villanyszerelő panaszt emelt, hogy a Gerliczypalota raktárhelyiségébe zárt műszerei és szerzői közül az éjszaka, a lakat feltörése után valaki egy függmérőt, két nagy téglát vésőt, két nagy kalapácsot, egy vízmértéket fokkal, egy nagy lapos, egy kis lapos és egy csipőfogót és egy kézi csákányt elemelt 30 korona értékben. A rendőrség nyomozza a tolvajt.

* **Öngyilkos gyermek.** Margittáról jelentik, hogy Gényete község határában Lukács György nevű 15 éves községi ménes bojtárt tegnapi este 6 óra tájban a községi legelőn egy körte fán felakasztva találták. — Hasonló esetet jelent riényi tudósítónk is. Gyigyisen községben tegnap délután Mercse Lina 14 éves cseléd leány szolgálata adó gazdája lakásának mestergeregdájára felakasztotta magát s mire tettét észrevették, már nem volt megmenthető.

* **Megszökött család.** *Fehérvári* Ferenc szekeres feljelentette *Kis* György nevű 17 éves napszámos kocsisát, aki a Rendes-féle téglagyárból az épülő csendőr iskolához 400 drb. téglát szállított s ennek ellenében 800 drb. téglát szállításáról szóló szelvényvel, melyek 28 koronát érnek, tegnap megszökött. A rendőrség nyomozza.

x **Megtakarítja a fürdőzésköltségeit,** aki Biharvármegye legkellemesebb és legolcsóbb nyaralóhelyén a révi Zichy barlanghoz kimegy. E gyönyörű természeti szépségekkel megáldott helyen most nyílt meg a kényelmes, modern 16 szobás »Luiza«-szálloda, ahol olcsó áron kitűnő ellátás kapható. Remek kirándulóhelyek, a Sebes-Körözs partján készített jó karban tartott turista utak, külön vasutiállomás és egészséges, ózondus levegő teszik ezt a kirándulóhelyet oly kellemessé, hogy aki egyszer megismeri, ide mindig visszavágyik. Kitűnő ellátásról a nagyváradai község előtt jól ismert Grósz József vendéglős gondoskodik, aki kizárólag az uradalom tisztán kezelt körösvölgyi borait méri ki.

x **Nemzeti-kert.** *Kecskeméthy* István kert utcai »Nemzeti-szálloda« kerthelyiségében minden este belépődíj nélkül mozgófénykép előadás tartatik. A mai műsor a következő: Tengeri ütközet (szenzációs). A másoló bosszúja (szenzációs bohózat). Anyátlanul (dráma). Viszsaemlékezés a kandalló mellett. Keresd meg kenyeredet. Nelly a szép szobaleány.

x **Tündérváros Nagyváradon.** Mert csakugyan tündérvárosnak lehet nevezni *Paizs Béla* vendéglős kerjét, — a melyet a »Világközpéphez« címez és a Bethlen utcában van. Vannak ott gyönyörű szőlőlugasok — családok és magán társaságok részére — téli és nyári kuglizó, rossz idő esetén fényes fedett helyiség.

x **Az Európa-szállodában** minden délután 4 óráig zene, melyet *Ponta Kálmán* jó szólóista kitűnő zenekara szolgálta. Ugyanott elsőrangú mozgófénykép előadás van minden este, belépődíj nélkül. A mai műsor a következő: Házastársak válnak (komikus). A másoló bosszúja (bohózat). Hülye Matyi rögeszméje (megható). Nagy léghajóverseny Berlinbe (sport). Az ügyetlen pincer (bohózat). Feketelelkű apa (életkép). Különös főnyeremény (bohózat). Méfiszó varázslásai (színes, látványos).

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Gül-Baba.
Vasárnap délután: János vitéz, este: Naftalin, Vendrei és Tapolczay felleptével.
Hétfő: Osztrigás Mici, Vendrei és Tapolczay felleptével.
Kedd: Ugyanaz.

Gül-baba. A nagyváradai közönségnek kedvenc darabja kerül ma, szombat este a színpadra. Ez kedveshangu darab már rég belopta magát a közönség szívébe, melyet akárhányszor lát is az ember mindig új, mindig graciózus marad frissességben. Károlyi Leona Gábor-diákja még inkább fogja emelni ennek a temperamentumos, festésű darabnak érdekességét. A mai előadásnak máskülönbén még egy érdekessége is lesz, Pápai Lajos alakítása Mujkó cigány szerepében s édesbus nótáit ő maga fogja a színpadon eljátszani.

Naftalin. A nyári szalmaboházatok magyar alapmesterének, Heltai Jenőnek egyik darabja, a »Naftalin« kerül holnap, vasárnap este a nagyváradai közönség elé. A nyári szindarabok eleven, perzselő csipőssége, Budapest eredeti, furcsa, groteszk humora teszi ezt a telivér bohózatot Heltai egyik legkiválóbb alkotásává. A darabban a Vigaszínház két kiváló alakja, Vendrey és Tapolczay fogják az egyéniségüknek mindenképpen megfelelő darab főszerepeit kreálni, Vendrey és Tapolczay, kik együttes vendégszereplésre jönnek Nagyváradra, ez estén kezdtek meg fölleptöket s még pár napig a színház vendégei lesznek. A Tapolczay-Vendrey előadásokra a jegyek már megválthatók.

János vitéz. Vasárnap délután a pompás szépségű »János vitéz«, ez a gyönyörűség, sok sikert aratott magyar operett kerül előadásra. — A vasárnap délutáni előadáson a színház java erői lépnek fel a bedves operettben.

TÁVIRATOK.

Óriási botrány az olasz kamarában.

Róma, július 9. Az olasz kamarában a hajós társaságokkal kötött szerződések felett oly óriási botrány keletkezett amelyekre eddig nem igen volt példa. A kamara tagjai közönséges verekedőkké alacsonyultak le. A verekezés alatt az elnök megsebesült. A tengerészeti minisztert egy tintatartó a fején találta és súlyos sérülést okozott rajta. A közoktatásügyi miniszter a lábán szenvedett sérülést. Több képviselő arca valószínűleg térképet mutat a sok karmolástól.

Öngyilkos orvos.

Budapest, jul. 9. Bergstein Emil nyíregyházi gabonakereskedő fia, az ottani babaképezde talentumos orvosa tegnap morfiummal megmérgezte magát. Mire tettét észrevették, a fiatal orvos már meghalt.

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Irta: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

5

— Nem emlékszel a beaulieui kis házra és arra a valakire, ki lóháton szokott jönni s nekéd csecsebecskéket hozott?

— Igen, igen — kiáltá a gyermek, kiből az emlékezet hirtelen világra gyűjt, már emlékszem; Őa az, aki nekem egyszer aranyos tegezt hozott nyíllal, vesszővel... Még megvan otthon... Miért nem jött azóta, hogy Juvignyben vagyunk?

A marquis hallgatott. — Lőrinc, mondá szigoruan Sophie k. a., ki megvarta és tulajdonosának visszaadta a keztyűt, te visszaélsz a jóssággal... Terhére válsz Rosiéres urnak. Jöjj, menjünk, már ideje.

— Még egy pillanatra, kiáltott fel a marquis, visszatartva a gyermeket, — miért oly gyorsan?... Nem csak, hogy nem válik terhemre, de nagy jótétemény, ha láthatom... Azt akarnám legalább, hogy e találkozás valamiben hasznára váljék... Mit tehetek érte? Szóljon, Sophie, csak egy szavába kerül...

— Köszönöm marquis ur, válaszolá hidegen Husson k. a., a gyermeknek semmire sincs szüksége.

— Őa tudja, mennyire óhajtottam volna nevelésében részt venni.

— Ez lehetetlen, sóhajtá Husson k. a. s elfordult; — az érdek, melyet ön iránta tanúsítana, csak ártana neki, neki és nekem.

— Őa mindig a régi, Sophie!... a büszke és makacs.

— Azt teszem, a mivel tartozom; megmaradok a réginél.

A gyermek némán hallgatta e párbeszédet, melyet nem értett, és csodálkozva jártatta tekintetét a beszélőkön. Rosiéres ur egyszerre karjai közé vette s igen hevesen megölelte; azután a mélabus lemondás sóhaja tört fel kebléből. Felállott és így szólt:

— Sebaj, kicsikém, emlékezzél keresztatyádra s ha valamikor unatkozol itt, jöjj, keress fel engem... Rosiéres urat Islettesben... Eszedbe jut-e majd e név?

— Oh, igen! — kiáltá Lőrinc lelkesedetten.

A zenekar hirtelen felharsogása, új tánc előjátékát jelentve, egész a rubatárig hatolt. Selyemruha suhogása hallatszott és egyszerre megjelent az ajtó küszöbén az arany gombos nő.

— Marquis, mondá neheztelő hangon, ön megfélekedezik szaváról... Mondtam, lemaradunk a menuetteről.

II.

A tá utáni napon az első, ki a couronnetéri házban felébredt, az idősbik Husson leány Constance k. a. volt. Már hallatszott a kakasok kukorékolása a szomszédság alacsony udvaraiból, de a szürkület még készt a februári ég ködös boltján.

A sekrestyés megkondította a harangot a dominkánusok kápolnájában; először kilenc különvált ütem vármás szakaszokban, azután a tiszta csengések özöne következett, a hat órai misére szólítva.

A vén leány felkúporodott fa ágyán és a sötétben ruhája után keresgélt.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. V. OSKICS GYULA.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Görög oldalon

két szomszédos 6 és 8 holdas szőlő együtt vagy külön eladó. Molnár Imre Szigligeti-utca.

Tündérvkert

Paizs Béla vendéglője a Világközepéhez Bethlen-utca. Egész éjjel nyitva. Frissen csapolt sör. Tiszta, kelet borok. Hideg és meleg konyha. Családo részére külön szálló lakások. Kitűnő tekepálya.

Bártfai cukrász.

Fő-ú, Gerlicsi-ház. május 1-től kitűnő fagyaltot és jeges kávét készít naponta változatosan. Ugyan ott tisztán és tea vajból készült tészták és torták kaphatók darabonként 8 fillér Minden e szakma vágó megrendelést a legutányosabbban fogad ok el.

Kepes Elek

orvosi kötszerész és keztyűs, Nagyvárad, Sas szálloda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá háskötőket, gummi barisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkákai a legutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkösököt, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Kesztyű tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem.

Kalapok

a legjobb minőségben és a legdivatosabb formákban Reichard áruházában kaphatók.

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép angol kosztümöket, és izléses toalett-eket stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az ideai modern divattal haladva a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számítalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

! Hegyi üdülőhely Nagyváradon !

Páratlan a maga nemében!

Lobermayer Ferencz

(Karger-féle)

nyári étterme és kerthelyisége

— Vizevezék-utca 36. szám alatt. —

A város legjobb tekepályája.

Ez évben először; meleg konyha.

Csakis Karger-féle saját termésű borok.

Pontos kiszolgálás.

Cigányzene.

!! A város legárnyasabb kertje !!

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kitógástalan magyar konyha. Polgári árak.

«MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET»

NAGYVÁRAD.

Fekete Sas Palota, a «Magyar Bank» helyiségében.

1909. július 1-én nyílik meg a harmadik évtársulat, mely három évig tart. A belépő tag hetenkint 20 fillért fizet be egy üzletrész után.

Az első és második évtársulatban 12.000 üzletrész van jegyezve.

A három év eltelte után a tag a befizetett tőkét és a ráeső nyere nényrészt készpénzben megkapja.

A szövetkezet tagjai kezes nélkül kapnak kölcsönt.

Befizetett összegük négyötöd részét bármikor kivehetik.

A «Nagyvárad Első Kölcsönző és Takarékszövetkezet» 1. évi július hó 1-én, Nagyvárad a Bémer-téri Poynár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az **első 3 és 6 éves évtársulatait**. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre.

A Nagyvárad Első Kölcsönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszközözlendők. Vidékiek a befizetésre postai csekklapot kapnak. A «Nagyvárad Első Kölcsönző és T. szövetkezet» tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezeség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett. Ezen kölcsönök a heti befizetésekkal, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely összeget törzsbetétéivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor. hitelre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások a «Nagyvárad Első Kölcsönző és Takarékszövetkezet» Bémer-téri helyiségében tejesíthetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Száhlender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök.

Aufricht Mór
termény kereskedő.

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvényszéki orvos.

Dr. Rezső Mór
ügyvéd.

Blayer Lajos
földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Szmazenka Ernő
vasuti igazgató.

Barta Béla

a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Thury László
Nagyv. városi tiszti főügyész.

Dr. Fássy Lajos

Biharvármegye tiszti ügyésze.

Dr. Pácz Sándor
prem. kanonok, gimn. tanár.

Dr. Váruai Ferencz
ügyvéd.

Dr. Popper Akos

a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton

ügyvéd, jogtanácsos.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

A izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Árúkonemű **izzólámpa különlegességek**, fényképezési lámpák, ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok.

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** → megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos mozdorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világitái

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Londoni kiállításon nagy arany éremmel kitüntetve.

DRAGÁN JÓZSEF

angol uri divat szabó

Nagy Sándor-u. 1. Nagyvárád. Czillér áruház mellett.

Nagyvárád-város, Biharvármegye és a szomszédos megyék előkelő uri közönségének legelőnyösebb ruha beszerzési forrása. Szakszerű kivitel. Divatlap vagy egyéni ízlés szerint. Angol, scott, Reichenbergi és bel-földi szövet különlegességek, mosó lüster és mellény ujdonságok
: : : pazar választékban. : : :

Előnyös ruha-bérlés külföldi mintára berendezve, 2 évre szóló ruhabérléssel az alanti ruhákat szállítom.

I. csoport negyedévi bérösszeg 80 K

- 2 tavaszi sacco öltöny
- 1 nyári divat sacco és mosó lüster
- 1 őszi vagy téli sacco öltöny
- 1 smoking vagy Ferenc József öltöny
- 1 felöltő vagy ulszter
- 1 téli kabát szövet béléssel
- 1 divat nadrág és 1 divat mellény

II. csoport negyedévi bérösszeg 120 K

- 2 tavaszi sacco öltöny
- 1 nyári divat és lüster öltöny
- 1 őszi sacco öltöny
- 1 téli sacco öltöny
- 1 frakk vagy Ferenc József öltöny selyemmel bélelve
- 1 Jaquet vagy smoking öltöny
- 1 felöltő vagy ulszter
- 1 téli kabát selyem vagy plüssel bélelve
- 1 téli és 1 nyári divat nadrág
- 1 divat mellény

III. csoport negyedévi bérösszeg 150 K

- 2 tavaszi sacco öltöny
- 2 nyári sacco öltöny
- 1 nyári lüster vagy mosó öltöny
- 1 őszi sacco öltöny
- 1 téli sacco öltöny
- 1 felöltő vagy ulszter
- 1 smoking vagy jaquet öltöny
- 1 frakk vagy Ferenc József öltöny
- 1 téli és 1 nyári divat nadrág
- 1 selyem és 1 divat mellény
- 1 városi bunda szőrme gallér és béléssel

A III. csoport mindegyike selyemmel bélelve.

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL.

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnel orvosilag ajánlva.

Hirdetmény.

A Nagyváradi Áruaktár részvénytársaságot alapított alulírott pénzügyintézetek áruaktári részvényeiket 100 koronájával aladták azon kikötéssel, hogy vevő köteles minden részvényestől — kik részvényeiket eladni akarják — a részvényeket ezen árért átvenni. Midőn ezt a t. részvényesek tudomására hozzuk, felhívjuk, hogy eladni szándékolt, üres forgatmánnyal és szelvényeivel ellátott részvényeiket e célból f. é. július 1-től f. é. aug. 1-ig alulírott pénzügyintézetnél mutassák be.

Kelt Nagyvárád, 1909. június 26.

Biharmegyei kereskedelmi ipar- és termény hitelbank r. t.
Nagyváradi takarékpénztár r. t.

Értesítés.

Tisztelettel értesítjük jó ismerőseinket, barátainkat és a t. közönséget, hogy a Torna-u. és Nagypiac-tér sarkán levő

Temesvári sörcsarnok éttermét

f. évi június hó elsején, ujjonnan átalakítva átvettük.

Többféle hegyiburok. Dalmáciai édes vörös bor. Kitűnő frissen csapolt sör. Kifogástalan házi konyha,

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel:

Lökősházy László és Lökősházy Béla
vendéglősök.

Női kiszolgálás! Reggelig nyitva!

Abonánsok felvételnek!

Belépési felhívás a 7-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebleben alakult **Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkezet minden év január és július elsején** egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülőendő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizettetni.

A szövetkezet célja a takarékoskást előmozdítani s a tagok hiteligenyeit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellet, hogy a **takarékosság ügyét szolgálja** tagjainak betétek négyötödösze erejéig kölcsönt is nyújt.

Felvételdíj üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkezet igazgatósága.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előlegeket ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámítol váltókat.

Törlesztéses (amortisatiós)
: jelzálogkölesönöket:
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.